www.svoboda-news.com

Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 89. — Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 19. цвітня, 1922.

VOL. XXX. — No. 89. — Jersey City, N. J., Wednesday, April 19, 1922. — THREE CENTS

КРАЙНА ПОРА КІНЧИТИ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ!

ПАЛАТА ПОСЛІВ ПРОТИ ЗМЕНЧЕННЯ ЧИСЛА ВОЄННИХ МОРЯКІВ

ВАШІНҐТОН, 15. цвітня. — Палата послів приняла нині пропозицію комітету для морських справ, щоби американська фльота мала 86.000 моряків, як сього домагався президент Гардинґ та його воєнні міністри і ґенерал Першінґ, а не зменчати її до 67,000, як се пропонував підкомітет для фльотних справ.

Перед голосованнєм прийшло до чотирогодинної дебати, підчас котрої ряд бесідників звертав увагу на величезні грошеві тягарі, получені зі збільшенням фльоти. Конґресмен Мондел обраховував, що фльотні кошта будуть виносити до 400 міліонів долярів річно.

Мимо сього 177 конґресменів голосувало проти зменчення фльотної залоги. Проти внесення заявилося всего 130 конґресменів. Так за як і проти голосували конґресмени без огляду на партійну приналежність.

ЗАХОДИ ПОЧАТИ ПРОЦЕС ПРОТИ СЕМЬОНОВА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

ВАШІНҐТОН, 15. цвітня. — Сенатовий комітет праці почав слідство в справі сибірського ґенерала Семьонова.

Рівночасно сенатор Бора поспитав Віліяма Гейворда, федерального прокуратора в Ню Йорку, чи американський суд не міґби судити Семьонова за убийство американських жовнірів на Сибіри. Старання сенатора Бори зробили в сенаті не малу сензацію.

Не менче зацікавленнє викликали старання сенатового комітету праці завізвати перед сей комітет в характері свідка Бориса Бахметева, представника „тимчасового правительства" Росії (Керенського).

ЗА УЧАСТЮ АМЕРИКИ В ҐЕНУЕНСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВАШІНҐТОН, 15. цвітня. — Сенатор Джосеф І. Френс з Меріленд вислав телеґраму до анґлійського премієра Лойда Джорджа, в котрій він заповідає, що незадовго внесе в сенаті резолюцію, щоби Злучені Держави взяли участь у ґенуенській конференції.

Як телеґраму сенатора відслано до ґенерального секретаріяту конференції, в Америці Мейрі Килберт, віцепрезидентка Жіночої Патріотичної Накладничої Спілки (Вумен'с Пейтріот Паблишинґ Ко.) зажадала від ґенерального прокуратора (міністра справедливости) Догерті розпочаття процесу проти сенатора Френса за недозволену американському горожанинови переписку з чужим урядом.

Догерті відповів, що він не почне ніякого судового поступовання так довго, поки суд не дістане формальної скарги від позовничкн або поки департамент стейту (міністерство заграничних справ) не дасть йому припоручення починати процес.

СУД ПРИЗНАЄ СЕМЬОНОВА НЕТИКАЛЬНИМ

НЮ ЙОРК, 16. цвітня. — Гейворд, федеральний прокуратор в Ню Йорку, видав на запит сенатора Бори правничу опінію, що Злучені Держави не мають права задержати сибірського ґенерала Семьонова за злочини, поповнені на Сибіри.

СТЕЙТОВА КОНВЕНЦІЯ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ

НЮ ГЕЙВЕН, Конектикат, 16. цвітня. — Нині отворено тут конвенцію Федерації Праці стейту Конектикат.

На вступі виголосив промову президент Американської Федерації Праці, Самуель Ґомперс. Він критикував остро Найвисший Суд Злучених Держав, а передовсім його предсідателя Тефта, за послідні вироки, ворожі робітництву. Він заявив іменем головного уряду Федерації Праці, що організація не буде заявлятися при виборах за ніякою партією, але буде далі придержуватися своєї дотеперішньої політики, заявляючися в кождім окрузі за кандидатами прихильними робітництву.

На конференції є представлені всі робітничі юнії стейту.

БОРОТЬБА ЗА МИТОВИЙ ЗАКОН

ВАШІНҐТОН, 16. цвітня. — В сенаті повстає щораз сильнійша опозиція проти нового митового законопроєкта.

В сенаті виступало проти нього цілий ряд бесідників, закидаючи йому, що він не обороняє як слід декотрих молодих американських промислів. Межи иншим, приміром, проєкт не накладає мита на металь манґанц, котрий є конче потрібний до виробу стали. Перед війною спроваджувано його головно з Австрії та України, опісля з південної Африки. Недавно повстали копальні сього металю в Америці, в стейтах Колорадо і Вашінґтон, але їх покищо забивала заграннчна конкуренція. Тому кількох сенаторів домагалося піднесення ціла на манґанц хоч до того часу, поки манґановий промисел в Америці розвинеться так, що буде міг видержати конкуренцію з давними копальнями за границею.

ДЕПАРТАМЕНТ СТЕЙТУ БОРОНИТЬ БАХМЕТЕВА

Вашінґтон, 17. цвітня. — Департамент стейту заявив сенатови, що Борис Бахметев є представником послідного признаного Америкою російського уряду, і тому його не можна закликати на свідка перед комітет сенату, що розслідкує справу сибірського ґенерала Семьонова.

ПРОТИ ЧЛЕНІВ ЮНІЙ.

Ст. Джозеф, Мізурі, 16. цвітня.—Нововибраний мейор сього міста, Джордж Мекинич, видав заяву, що кождий урядник, якого він іменує, буде мусів до трох днів по своїй номінації зректися членьства в робітничій юнії.

Своє зарядженнє пояснив він так, що воно не противиться трейд-юніямови, а лише має на ціли не допустити до того, щоби рядники міста уживали для політичних цілий своїх товариських звязків з юніями.

ЩЕ ОДИН КЛОПІТ ЧЕРЕЗ ПРОГИБЦІЮ

Ні один бизнес в Америці не мав відчути заборони алькоголічних напитків так, як так звані сальони краси („бюті парлорс") до котрих богаті пані заходять поправляти те, в чому природа їм не дописала. Зріст сих сальонів, який кидається в очи послідними часами, має бути в цілости випливом прогибиції. Кажуть зарядчиці сих сальонів, що коли мущини пили, вони не дуже там жінкам приглядалися. Тоді жінки могли обходитися без сальонів краси. Від заведення заборони вживання алькоголічних напитків мущини ввесь вечір сидят коло жінок і поглядают на них тверезими очима. Такими очими можна добачити найменчу зморщину, блідоту, невідповідно зачесане волосє, тощо. Наслідком сього жінки просто збігаються до сальонів краси...

НЕХОТЯЧИ СТАВ МИСЛИВИМ.

Антін Беренато, властитель ґараж в Гемонтон, стейті Ню Джерзі, переїзджаючи оногді лісом коло Нютонвил, відлеглого яких 8 миль від Гемонтон, натрафив на серну, стоячу спокійно серед дороги. Звіря видно так змішалося на вид автомобіля, що задеревіло зовсім і зі страху не могло навіть рушитися з місця. Автомобіль вдарив його і вбив на місци. Властитель авта повідомив про випадок стейтового пожежника і сей казав віддати мясо ріжним добродійним інституціям стейту.

ЖАДАННЄ РОЗСЛІДУ ЗЕЛІЗНИЧИХ ВАРСТАТІВ

Вашінґтон, 16. цвітня.—Юнія машиністів внесла нині до комісії Межистейтової Торговлі просьбу, щоби сей уряд розслідив зелізничі варстати.

Юнія в своїй просьбі обжаловує зелізниці, що вони зовсім без потреби віддають всякі роботи чужим підприємствам, викидаючи в той спосіб з роботи тисячі робітників. Робиться се нате, щоби підривати робітничі юнії.

ОСТОРОГА ПЕРЕД ВІСПОЮ.

Департамент здоровля стейту Ню Йорку видав публичну осторогу перед небезпекою пошести віспи. Департамент дістав вістки, що від північної і східної границі стейту, себто з Канади і стейту Конетикат поширяється послідними часами ся пошесна недуга. В стейті Конетикат від початку січня сього року записано 250 случаїв сеї хороби. Вона лютує передусім в місті Бриджпорт та других місцевостях, положених здовж границі нойорського стейту. Всі случаї недуги в сій части стейту Конетикат були лагідні, але зате случаї віспи в повіті Лоренс в стейті Ню Йорк були дуже тяжкі. Лютує вона теж серед Індіян на індіянській резервації Ст. Реджис, куди її заніс один Індіянин, що ходив у відвідини до одного індіянського племени в Канаді.

СТРАШНЕ ТОРНАДО НА ЗАХОДІ

Кілька західно-центральних стейтів навістила страшна буря, котра коштувала життє богато людий та наробила великої шкоди.

Про бурю доносять з цілого ряду місцевостий в стейті Иллинойс, Індіянах, та Аркензо. Нещастє побільшила ще повінь, кількох великих рік, зібраних через весняннє тепленнє снігу. Та в той самий час, як ріками плила каламутна снігова вода, цілою долиною ріки Місісіпі йшла страшна буря, місцями з дощем, місцями з градом, місцями, як в Денвер, Колорадо, зі снігом. Найбільше однак шкоди зробив все таки страшний вітер. В кількох місцях він змів широкі простори землі з людських осель, вбиваючи при тім богато людий. Число вбитих людий нараховано покищо на 18 душ. В місцевости Ервінґтон вітруга сьопила зелізничу стацію і понесла її 200 стіп, та мало не звалила при тім сиротинця. Про подібні докази страшної сили вітру доносять теж з других міст.

ЗАМАХ НА ЖИТТЄ МАЙКЕЛА КОЛЛИНСА

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 17. цвітня. — Крайні республіканці з табору Де Валери напали в неділю на премієра тимчасового ірляндського правительства Майкела Коллинса, коли він ішов пішки під гору на віче.

Дванайцять людий гнало за ним з револьверами і стали стріляти ззаду. Одначе коли Коллинс обернувся і став відповідати своїм револьвером, напасники розбіглись.

Одного з них Коллинс здогонив і відібрав йому револьвер, взяв його на автомобіль і звезлів відвезти до тюрми.

РОСИЙСЬКІ МОНАРХІСТИ ПРИГОТОВИЛИ ЗАМАХ НА ЖИТТЄ ЛЕНІНА.

РИҐА, столиця Латвії, 17. цвітня. — В тутешніх російських кругах заявляють, що Ленін тому не їхав на економічну конференцію в Ґенуї, що боявся замаху на його житє.

Большевицька тайна поліція розвідалась, що російські монархісти приготовляли замах на нього, колиб він тільки передістався поза російську границю.

Тут запевняють, що заговір на життє Леніна в Европі є зорганізований на широку скалю від Балтійського до Середземного моря. Кажуть, що хотяй поарештовано богато російських монархістів в Італії, всетаки була і є велика небезпека для життя Леніна і тому він не вибирався в дорогу на ґенуенську конференцію.

УКРАЇНСЬКИЙ СОКІЛ У ЛЬВОВІ.

Воєнне лихолітте всеж таки не задавило Товариства. Правда, приготований на 1919. рік здвиг в тисячелітте панування Ярослава Мудрого і 25 літте істновання Сокола Батька не відбувся, бо назрів момент, який покликав членів нашого Товариства до сповнення о много важніших завдань. Помимо тяжких умов, Старшина и дармувала. М. и. поставлено паркан довкруги „Українського Городу" коштом 600.000 Мп. (заслуга теперішного голови д-ра М. Волошина), старалася о відшкодованнє за воєнні шкоди, в послідне в одностроях виступив Сокіл в святі мартовім 1918 р.

Що робота не пішла тим розмахом, як перед війною винен брак відповідного помішення. Та тепер, як зачуваємо, в скорі буде віддана знова Соколова Батькови до ужитку саля в „Дністрі", а тим самим буде можна устроїти пожарні курси вести канцелярію, провадити руханку і працювати над оживленєм цілої організації

ПРЕДСТАВНИКИ НІМЕЧЧИНИ І РОСІЇ НА КОНФЕРЕНЦІЇ В ҐЕНУЇ ПІДПИСАЛИ НІМЕЦЬКО-РОСІЙСЬКИЙ ДОГОВІР

ОБІ СТОРОНИ ВЗАЇМНО ЗРІКАЮТЬСЯ УСІХ ПРЕТЕНСІЙ.

ҐЕНУЯ, Італія, 16. цвітня. — Представники Німеччини і Росії підписали вчера, на Великдень, в Рапалльо договір, який уневарнює берестейський мир (з 3. марта, 1918) і привертає дипльоматичні зносини між обома державами на зовсім рівних правах.

В імени Росії підписав договір московський комісар закордонних справ Юрій Чічерін, а в імени Німеччини німецький міністер закордонних справ др. Валтер Ратенав.

Підписанне сього договору прийшло несподівано, але переговори у сій справі між обома державами велися вже довший час.

В договорі сказано що:

Німецьке і російське правительство взаїмно зрікаються воєнних відшкодовань для приватних осіб за шкоди, які потерпіли наслідком воєнних запоряджень.

Обі сторони годяться вирівнати справи воєнної займанщин и на підставі взаїмного порозуміння.

Обі сторони зрікаються якихнебудь відшкодовань за удержуванне вчасі війни і по війні воєнних бранців.

Далі, Німеччина зрікається всяких відшкодовань, які потерпіли німецькі горожани в Росії наслідком націоналізації (переняття на державу) їх приватних підприємств, але під умовою, коли російське правительство не буде платити подібного відшкодовання горожанам других держав.

Вітак договір говорить, що сейчас привертається дипльоматичні і консулярні зносини між обома державами.

Відтак в договорі сказано, що горожан німецьких в Росії або російських в Німеччині будеться трактувати яко горожан найбільше запрязненої держави.

Таксамо привернення торговельних зносин між обома державами має бути на засаді признання найбільше приязних відносин між ними.

Обі держави обовязуються взаїмно помагати собі при розвязці господарських трудностий. На випадок загальної полагоди сеї справи вони зобовязуються наперед взаїмно між собою порозумітись.

Німецьке правительство зобовязується улекшити російському правительству заключити умови з німецькими приватними підприємцями.

ФРАНЦУЗИ ОБУРЕНІ ІЗЗА ПІДПИСАННЯ НІМЕЦЬКО-РОСІЙСЬКОГО ДОГОВОРУ

ПАРИЖ, 17. цвітня. — Вістка про підписаннє німецько-російського договору в Рапалльо викликало у Франції велике невдоволеннє.

В тутешніх політичних кругах вважають підписаннє того договору ударом для Франції і її політики, з огляду, що поєднались і получились оба теперішні вороги Франції.

Весь гнів звертається головно проти Німеччини, але найперше таки проти теперішнього французького премієра Раймонда Пуанкаре, якому закидають невмілість ведення заграничної політики, коли він ані нічого не знав про німецько-російські заходи ані не вспів сьому впору запобігти.

АЛІЯНТИ ВИЖИДАЮТЬ НА РОСИЙСЬКУ ВІДПОВІДЬ

ҐЕНУЯ, Італія, 17. цвітня. — Італійський премієр Люіджі Факта скликав на нині на 3. годину сполудня нараду голов делеґацій алянтських держав.

Кажуть, що сю нараду скликано наслідком підписання німецько-російського договору.

Алянти вижидають на відповідь російської делеґації на їх пропозиції щодо привернення мирових і правильних торговельних зносин між ними і Росією.

РОСИЙСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ ХОЧЕ ВІДШКОДОВАННЯ ВІД АЛІЯНТІВ

ҐЕНУЯ, Італія, 17. цвітня. — Член російської делеґації Макс Литвінов заявив, що Москаль прибули до Ґенуї не яко побіджені але яко побідники. Алянти, казав він, програли з Росією війну, а тепер пора на мир. Російська делеґація тепер ставить їм домаганнє відшкодовання за насиланнє на Росію Денікина, Колчака і Врангеля і за бльокаду, за яку винна теж Америка! Крім того Росія домагається заплати за поміч у війні алянтів проти Німеччини. Алянти хотять від Росії, казав він, 65 міліярдів золотих франків, а Росія хоче від них 125 міліярдів золотих франків. Російська делеґація не підпише мира, як не дістане від алянтів бодай 20 міліярдів золотих франків.

700 КОРЕСПОНДЕНТІВ В ҐЕНУЇ

ҐЕНУЯ, Італія, 17. цвітня. — На ґенуенську конференцію прибуло 700 кореспондентів і кореспондентов з ріжних держав і країв, котрі заступають найріжнійші політичні напрями.

ЗА ПОЛОВИНУ ВСТУПНОГО

ПРИЙМАЄСЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ.

ОБЕЗПЕЧУЙТЕ СЕБЕ І СВОЇ РОДИНИ.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorised July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

При зміні адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

На оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ГОЛОДНІ ДІТИ НА УКРАЇНІ.

На підставі матеріялів, оголошених центральною комісією помочі голодуючим, число голодуючих дітий на Україні виносить 728,000, не включаючи в ее около 50,000 дітий, що прибули на Україну з Поволжа.

На урочистому засіданню катеринославської робітничої ради виступив з промовою представник організації Нансена, який заявив, що організація Нансена зробить все, що тільки можливе буде для уратовання дітий. За се проф. Нансена вибрано почесним членом президії катеринославської робітничої ради.

СХІДНА ГАЛИЧИНА І ҐЕНУЯ.

Віденська німецька газета „Ноес Вінер Таглят" у виданню з 23. марта с. р. доносить:

Посол Західної України в Парижі др. Степан Витвицький в розмові з кореспондентом швайцарської німецької газети „Ное Цірхер Цайтунґ" заявив:

Ми Українці очікуємо від ґенуенської конференції оконечного вияснення відносин у Східній Галичині. Як воно має статись, намічено в орієнтаційних лініях політики алянтів. Право самоозначення мусить мати повне приноровлене і для українського народу. Тому жадаємо, щоби в Ґенуї при нормованню відносин на Сході Східну Галичину віддано назад Українцям. Маємо враження, що аліянти поволи приходять до переконання, що побільшуванне Польщі коштом земель сусідних народів спричиняє тільки трудности польському правительству. Самостійна східно-галицька держава є найкрасшою охороною проти неспокоїв на Сході Европи, бо навіть большевицька Східна Україна не зробить випаду на власний народ у Східній Галичині. Усуненне польської займанщини приверне значіннє Східної Галичини яко важного чинника, яким являється вона в господарськім життю Східної Европи. Очікуємо вирішення справи в Ґенуї в тій вірі, що воно відповідати-ме нашому жаданню, і що наша вітчина буде назад віддана нашому народови.

ПОЛЯКИ ГОТОВЛЯТЬСЯ ДО ЗАГАРБАННЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Варшавський кореспондент львівської жидівської газети „Хвіля" доносить:

Східна Галичина повинна з великим заінтереснаннєм слідити вісти у звязи з подорожию міністра закордонних справ Скірмунта до Парижа й Лондону. Ся подорож, плянована від ряду місяців, відноситься у першій мірі до двох справ великої ваги для польської республіки: до виленської справи і справи Східної Галичини. Не є сьогодня тайною, що постава британського міністерства закордонних справ у справи Вильни і Львова втратила в значній мірі своє протипольське вістре. Склалось на се богато моментів, з яких важну ролю відіграла візита Бенеша в Лондоні і його довші розмови з Лойдом Дорджем та лордом Корзоном. Польсько-чеський політичний договір і посередний доступ Польщі до „малої антанти" були якраз тим рівноважником, за ціну якого мін. Бенеш зрезигнував, здається, остаточно з галицького коридора для злуки Праги з Москвою. Щоби дати доказ льояльности, мін. Бенеш взяв на себе місію посередничити між Варшавою і Лондоном у справі східних границь Польщі, а бодай деяких їх відтинків, у першому ряді в справі лінії Збруча і північно-східних земель. Коли вірити чуткам „що кружать у дипльоматичних сферах алянтських держав у Варшаві, міністер Скірмунт мав приняти на себе за кордоном над Тамізою за посередництвом мін. Бенеша деякі вступні зобовязання, які уможливлюють йому теперішню подорож до Лондону. Відси опір кабінету мін. Поніковского, який рішучо противився безоглядній анексії Виленщини і окремий натиск положений в сій справі в останній соймовій декларації премієра. Мін. Скірмунт везе у своїй тещі два проекти статутів: один для Вильни, а другий для Східної Галичини. Оба проекти будуть предметом виміни думок в Лондоні і в Парижі.

* * *

В сих відомостях жидівської газети („Хвіля" то орган львівських Жидів-сіоністів, видаваний в польській мові) є безперечно більше фантазій ніж дійсної правди. Можливо, що польські політики, хорі на „великість" і на „велику" Польщу, мають такі мрії, які львівська жидівська газета подає. Але на щастє, не вони ані не Польща буде рішати про Польщу і про долю тих країв, які вона напала. Се будуть рішати інші сили, яких Польща ще не видить у своїй короткозорости, але які в недовгому часі побачить.

ПОСИЛАЙТЕ ТЕЛЕҐРАМИ ДО ҐЕНУЇ!
Адресувати так:
ECONOMIC CONFERENCE, GENOA, ITALY.
Про висилку каблеґрам повідомляти українські і місцеві американські часописі.

ХТО КОГО СПОКУШАВ?

Правда про „угоду Петлюри з большевиками". — Спростоване Василька й відповідь большевицько-української місії в Берліні. — Микола Воронний, Олесь і большевицька „тактовність".

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" з Европи).

Звістка, ніби Петлюра мав погодитися з большевиками й заключити з ними угоду, відгукнулася вже, як бачу, і в Америці. В числі 49. „Свободи" знаходжу вступну редакційну статтю, в якій на основі цеї звістки висловлюється думка, що „після всякої правдоподібности якісь переговори мусіли в тій справі бути, але самий факт заключення такої угоди потрібує ще автентичного потвердження".

Нема нічого дивного, що в Америці ся вістка викликала саме **такий відгук**. Але тут, зблизька, справа виглядає цілком инакше. Тут одразу, як тільки та звістка появилася, було ясно, що **ніякої угоди не було й не могло бути**. Питанне полягало лише в тім, чи були **переговори** про таку угоду, а коли були, то хто їх навязав і хто кого спокушав: Петлюра большевиків чи большевики Петлюру.

Чому не могло й не може бути угоди між Петлюрою та большевиками — це досить виразно показано вже в тій редакційній статті „Свободи", про яку вище була мова. До того можна ще додати таке. Петлюра, що-б про нього не казали, є передовсім **український патріот, український націоналіст**. Його політичні помилки були продиктовані виключно бажанням добра й щастя рідному краеві, рідному народові. Навіть найбільша його помилка — угода з Польщею — полягала на цій основі.

Що-ж йому під цим оглядом могла-б дати угода з большевиками? Особисто йому — нічого, бо большевики не допустили-б його ні до якої провідної ролі на Україні, як не допустили вони Винниченка, як не допускають вони Грушевського. Україні-ж така угода могла-б тільки пошкодити, бо вона зміцнила-б міжнародну позицію совітської влади. Ну, а за гроші Петлюра не продасться: це знають навіть його вороги.

Лишається отже тільки питанне про переговори. **Такі переговори справді були**, але почин належав не Петлюрі, а большевикам. Та большевики занадто хитрі, щоб скомпромітували себе офіціяльними переговорами з Петлюрою, а тому вони старалися перетягти на свою сторону де-кого з близьких до Петлюри людей, щоб через них у неофіціяльний і необовязуючий спосіб переслати свої пропозиції Петлюрі. Не мавши й тут щастя, вони випустили в світ свою балямутну звістку, щоб принаймні внести розклад і дезорганізацію в українські закордонні круги й посіяти серед них взаємне недовіррє.

Нині прихильники Петлюри не можуть документально довести, що їм роблено пропозиції з большевицької сторони, але й большевики не можуть документально довести, що Петлюра до них засилав сватів. Тому в тутешніх часописах з цього приводу завязалась безплідна полеміка, в якій одна сторона скидає вину на другу. Однак, ця полеміка має в собі також і де-що цінне для характеристики обох ворожих таборів, а тому не зайвим буде зупинитись тут на ній трохи докладнійше.

Як тільки в пресі зявилась ота балямутна звістка, тутешній представник уряду У. Н. Р. Микола Василько виступив у „Фосіше Зайтунґ" (24.II.) з такою заявою:

„Відколи заключено ризький мир, московсько-совітські війска обсадили більшість міст і залізничних шляхів на українській державній території й запровадили там призначену з Москви окупаційну владу, яка завела в краю нечуваний терористичний режім.

„Голова цеї влади, пан Раковський, не маючи від української людности ніяких повновластий, виступає проти в ролі представника „совітської України".

„У протилежність до цього мій шеф, головний Отаман Петлюра, посідає всі законні повновласти, щоб заступати українську державу.

„Цей стан річей, рівно як той факт, що ціле українське селянство, а також більшість жидівського населення, яка не годується коло московсько-большевицьких ясел, стоять у постійній опозиції до большевизму, що виявляється в безупинних повстаннях, — це примушує московські совіти раз-у-раз шукати порозуміння з моїм шефом; особливо нині, перед конференцією в Ґенуї, де право совітів заступати український нарід певно буде поставлене під сумнів, ті спроби порозумітися стали більш інтензивними.

„Та головний отаман Петлюра і його уряд рішучо відкидають яку-небудь дискусію з Москвою чи Харковом, доки совіти не визнають права самоозначення українського народу, вивівши свої червоні війска з України й давши тим змогу вільно обрати установчі збори, які встановлять державний лад і признають законний уряд".

Можна бути тої чи иншої думки про особу п. Василька, але цій його заяві не можна відмовити в річевости й спосібности вплинути на чужі міродатні круги. Дійсно, заява ця зробила в Німеччині гарне враженнє.

Аж нині, по цілім місяці тяжкого роздумування, большевики виступили зі своєю відповіддю на цю заяву. Виступили вони знов не офіціяльно — може тому, що „совітсько-українська" місія не є досі визнана Німеччиною, — а від імени якогось невідомого „німецько-українського промислово-торговельного союзу". Заяву цього союзу „Фос. Цайтунґ" умістила дня 21. сього березня, а читаємо в ній таке:

„По знищенню Врангеля, а особливо після того як виявилось, що українське селянство цілком неґативно ставиться до всіх протибольшевицьких акцій, до совітських представників закордоном почали частійше звертатися як поодинокі гуртки українських еміґрантів, так і „офіціяльні заступники" Петлюри, бажаючи примиритися з совітським українським урядом. З такими проханнями про посередництво вони звертались, між иншим, до пана Копа, колишнього представника совітської Росії в Німеччині".

Вже цей перший уступ викликає великі сумніви „навіть у того, хто не вчився в семинарії"... Українське селянство ставиться цілком неґативно до всіх протибольшевицьких акцій? А ми досі думали, що українське селянство не дочекається того дня, коли хто-небудь прожене большевицьких окупантів!... Далі, цілі групи й „офіціяльні заступники" шукали порозуміння, та ще через Копа? Хто-ж і коли-ж це робив?

На це відповідає слідуючий уступ большевицької заяви: то були „міністр Штефан", „посол Василь Мазуренко" — „та инші"... Про „міністра Штефана" можна нагадати, що до революції він був членом „союза русскаго народа", потім запісався до партії с.-р., дістав портфель міністра почт, перейшов потім до кооперації й нарешті справді докотився до большевиків. Туди йому й дорога! А Василь Мазуренко, бувший посол в Італії — що-ж, про нього нічого злого сказати не можна, хіба лише те, що його нянька сильно потовкла при народженню й від того йому все наче бракувало одної клепки. Отже гуртом аж цілих дві душі за два роки! Та ще й душі не першої якости...

Ну, а хто-ж ті „инші"? На це большевицька заява пояснює:

„Розклад української еміґрації нині настільки розвинувся, що совітський уряд не потрібує оповіщати всіх і кождого про нові докази цього розкладу. Що-ж до заходів варшавських міністрів перед совітським посольством, то про це не оповіщалося з „тактичних посередників" на прикрости з міркувань", щоб не наражати боку польського уряду. Що такі прикрости дійсно трапляються, це показує арештоване не українського поета Миколи Вороного, запідозреного в зносинах з совітським урядом".

Виходить, що так-таки й невідомо, хто ті „инші", а вискочило одно лише імя Вороного. Микола Воронний — большевик? Той самий Воронний, що дня 15. січня с. р. надрукував в „Укр. Трибуні" свої вірші „Хам і Кат", де большевикам так дістається на горіхи? Ні, тут щось не тее! І справді „не тее", бо, як довідуюсь безпосередно з Варшави, **Миколу Вороного ніхто й не думав арештовувати**, а сидить він собі спокійно на вулиці Новий Світ 22 і готує до друку перше число „Нової Трибуни", яка виходить на місце закритої Поляками „Укр. Трибуни".

Так виглядає большевицька правда. А ось як виглядає на ділі большевицька „тактовність" що до українських поетів. Кілька місяців тому вони розстріляли Грицька Чупринку — це був перший доказ їх тактовности. Тепер вони кинули тінь підозріння на Миколу Вороного — правда, безуспішно, бо ніхто їм не пойме віри. А на закінченнє дозволте вам росказати, що вони зробили з українським поетом Олесем.

Олесь залишив у Київі жінку й дитину. Довідавшись, що вони тяжко бідують, він запропонував тутешній совітсько-українській місії новий том своїх творів, аби вони ті твори видали, а гонорар виплатили його родині. На це большевики сказали Олесеві, щоб він сам поїхав на Україну, а коли той одмовився, то **большевики заарештували в Київі його жінку й дитину!** Так-то виглядає на ділі большевицька „тактовність" що до української еміґрації, а особливо що до українських поетів.

З останнього прикладу розважливий читач сам побачить, скільки правди є в большевицьких твердженнях, ніби українська еміґрація розкладається й за всяку ціну готова притулитися до большевицьких ясел. Не так-то, видно, добре стоїть справа, коли за два роки вони вхопили тільки дві душі (одну й другу тоїсамої вартости) й коли доводиться арештовувати родини українських поетів, аби примусити тих поетів вернути на Україну! Звідси сама собою випливає й відповідь на запитанне, хто кого спокушав: Петлюра большевиків чи большевики Петлюру.

Нема й не буде угоди між українською національною еміґрацією та московськими большевиками. Як не може бути угоди між галицько-українською еміґрацією та Поляками й між урядом Петрушевича та Польщею, так не може бути угоди між наддніпрянською еміґрацією та Москалями й між урядом Петлюри та Совітською Україною. Як не можна помирити вогонь з водою, небо з землею, рай з пеклом — так і тут не може бути примирення між цими з природи ворожими й взаємно себе виключаючими силами.

Тому не треба вірити польським провокаційним чуткам про шукання угоди урядом З. У. Н., але також не треба вірити баламутним большевицьким чуткам про шукання угоди урядом У. Н. Р. Коли ми самі не будемо справедливі одні до других, то якої-ж справедливости ми можемо тоді сподіватись од чужих?

Не піддаваймося-ж ворожим спробам посіяти серед нас взаємне недовіррє.

Берлін, 24. березня.

Радянин.

МАРКО ВОВЧОК ПРО ШЕВЧЕНКА

Лист Марії Марковички (Марка Вовчка), писаний з Парижа між 26. II. і 1. III. 1861. р. на вість про смерть Тараса Шевченка до мужа Опанаса Марковича.

„Я ні объ чімъ думаты не можу. Боже мій! Нема Шевченка! Се я тоді зъ нымъ на вікі попрощалася — чи думала ми прощаючись. Не задовго ред 26 він мині приснився веселий, — я все думала про его і его згадувала—се бувъ сонъ 24 чи 25. Теперь въ мене душа болить, болить й ніколи не побачу его. Прошу тебе тамъ у кого треба візьмы, якъ отдадуть его портретъ якъ вінъ бувъ бувъ молодый писаний самымъ, его тетрадку що вінъ писавъ въ Оркріпості и его Евангеліе що читавъ тамъ. Все те вінъ мині отдавъ якъ я у его була, а я зоставила знову у его поки вернусь. Може вже хто взявъ усе те, попроси, попытай — може найдеш. Заразъ перешли мені у Парижъ на имя Тур. его портретъ — нехай я хочъ на портретъ его глянуу. Ні объ чімъ я більше не буду говорити сегодні — я хочу плакатьі.

Бувай здоровый, пиші. Катковъ отвіту нема — отъ Русскаго Слова листу нема. Поклопочи щобъ хутче, а то мені недобре буде безъ грошей".

Подав **Б. Лепкий.**

КАЛЄНДАР „ПРОСВІТА"
НА 1922 РІК.
Ціна 75 центів з пересилкою.
Пишіть на адресу:
"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЗАКЛИК ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА.

Український Народ прокинувся до життя. Воскресло славне українське лицарство, прокинулось з забуття наше козацтво, що споконвіку грудю своєю здержувало орди наїзників на своїх межах. Воно, сповняючи свій святий обовязок, хоробро вхопило за зброю в обороні своєї Землі перед наїздом.

Та ще ніколи не було так тяжко, як тепер. Не було ще такої напасти зо всіх боків, таких несчилених ворожих полчищ. Проте український козак не впав духом. З вірою в праве діло, з безмежною любовю до Рідної Країни взявся він за лицарську зброю і свято сповняє перед Батьківщиною свій лицарський обовязок, чотири роки по геройськи бореться в нерівній страшній боротьбі, чотири роки встелює своїм трупом рідну землю, чотири роки карається і стогне ранами покритий, босий і голодний, але не падає духом, вірить в перемогу й бореться далі.

Я мав високу честь боротися плече об плече з українським лицарством. І сам я інвалід. Тому я беру на себе смілість заступитись за нашого страдника-інваліда, за сиріт і вдовиць по українських погибших старшинах і козаках, перед українським громадянством на Україні і поза Україною.

По всіх краях панує право і звичай, що жовнір підлягає небезпеці бути вбитим тільки до тої хвилини, поки він має зброю в руках. Ранені й інваліди можуть спокійно лікуватись і перебувати навіть у ворожих лікарнях і таборах і ніхто їх не зачіпить, ніхто не покривдить, а навпаки всякий поможе, чим може. Вони самі, їх семї і сироти по них користуються опікою і допомогою своєї держави і всі їх поважають...

Не така доля випала нашому раненому, нашому інвалідови, нашим сиротам воєнним... То у нас вороги України витягають з лічниць ранених старшин і козаків, катують їх і вбивають, то наші безрукі й безногі інваліди, то наші сироти по загибших у визвольній боротьбі батьках мусять тікати з рідного краю, ратуючи своє життє перед помстою переможців.

За них то, за цей цвіт нашої Батьківщини, за цих найдостойніших синів її я й підношу свій голос! Коли всі здорові і здібні до праці, богатші й бідніші земляки наші не допоможуть їм, не заступляться за них, не пригорнуть і не нагодують, то хто-ж це зробить? Хто сплатить їм хоч в частці той святий довг, який має перед ними всякий Українець, усе українське громадянство, весь український нарід.

Я закликаю всі українські громади, товариства, спілки, гуртки й організації, заснувати кожне у себе фонд українського інваліда, закликаю всіх українських горожан, особливо людей маючих, купецтво, промисловців, кооператорів, а також українське жіноцтво й українську молодь, нести хочби найменші не одноразові, а постійні лепти в жертву до цих фондів, працею своєю, агітацією і організаційним хистом помагати успіхови збірання жертв. Закликаю всі бездітні українські семї, які мають стріху над головою, взяти до себе на годуванне й виховання хоч по одній нещасній воєнній українській сироті.

На мою думку, поки виборемо собі право спокійного життя на Україні й поки долею наших інвалідів і воєнних сиріт могти-ме занятись Держава, мають ці фонди зоставатись в безпосередньому розпорядженню і завідуванню тих організацій, при яких вони будуть засновані й зібрані і мають витрачатись під їх контролею на дійсну допомогу по призначенню.

З особливо горячим закликом звертаюся до нашої американської еміґрації, що не потерпіла від війни і складала вже досі значні докази великого патріотизму й почуття обовязку до рідної країни. Ви мусите кожний без винятку скласти до своїх найблизших товариств, громад і організацій хочби найменшу жертву на фонд українського інваліда і мусите прихилити до того всіх своїх найблизчих співгромадян.

Нехай ці жертви визвольної боротьби, нехай ці найліпші сини свого краю знають, що вони не забуті, не самотні, що їх жертва не пропала дармо, не безплодна, що вона горячою луною відбивається у вдячних серцях земляків, яким не дано було зазнати щастя і чести взяти участь і пролити кров свою в оружній боротьбі за Батьківщину.

На початок фонду інвалідів закликаю всіх Українців, всі українські громади, товариства, гуртки й організації оповістити Великодні свята цьогорічні, день Христового Воскресення, яко день українського інваліда!

Українське духовенство особливо прохаю в ці дні закликати вірних до жертв на фонд українського інваліда. Нехай всі трудящі й маючі віддадуть на цей фонд кожний по достатку і тоді не буде в нас ані одного голодного й безпорадного інваліда, не буде ні одної сироти без опіки й науки, тоді докажімо тим вчинком своїм, що наш нарід є живий і вартий незалежности й волі, а вороги наші побачать непереможну силу в нашій єдности.

Інформації про справи, що торкаються потреб і місця перебування потрібуючих допомоги українських інвалідів і воєнних сиріт, можна добути в тимчасовому Центральному Правлінню Всеукраїнської Спілки Військових Інвалідів і в уповноважених представників Спілки закордоном через українські часописі, і громадські українські установи у Відні й Український Громадський Комітет у Празі.

Всі часописі прохаю передрукувати.

Ґенерал-поручник:
Омелянович-Павленко.

АЛЬМАНАХ „ДЛЯ НЕЇ".

Гурток українських студентів у Берліні видав цими днями літоґрафований альманах під назвою „Для Неї" (себто „для України"). В альманаху вміщено твори О. Яремченка, К. Куриленка, В. Боброва, Галі Мазуренко, М. Скрипника, Монашева, М. Бутовича, К. Батиря й дві анонімні статті, з них одну дуже гарну про діяльність Американського Союзу Християнської Молодіжи.

Альманах прикрашено талановитими рисунками М. Бутовича.

Як показчик тих настроїв, що нині панують серед нашої молодіжи, цей альманах є дуже цікавий і він напевне займе почесне місце в історії українського студентства еміґраційної доби.

Р—н.

КРАЙНА ПОРА КІНЧИТИ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ!
УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ, ТОВАРИСТВА І ГРОМАДЯНИ:—
ПОДБАЙТЕ, ЩОБИ МОЖЛИВО ЖВ НАЙСКОРШЕ ДОПОВНИТИ І ПЕРЕВЕРШИТИ 100,000-ну УКРАЇНСЬКУ ПОЗИЧКУ В АМЕРИЦІ!
НА СЛАВУ АМЕРИКАНСЬКИМ УКРАЇНЦЯМ І НА ПОБІДУ РІДНОМУ КРАЄВИ!

ГАМБУРГ

Проста дорога через подивляючі нові „О" кораблі. Їзда сполучена до всіх частий Европи.

ARAGUAYA ....Apr. 22
VESTRIS.....May 20
VAUBAN.....July 12
OROPESA..Apr.29, June10, July22
VANDYCK .....June 17, July 29
ORBITA..May 13, June 24, Aug. 5
ORDUNA May 27, July 8, Aug. 12

Впрост до Чербо, Савтгемптон і Гамбургу.

Всі кабіни замкнені. Ніякої екстра оплати.

ROYAL MAIL STEAM PACKET CO.
SANDERSON & SON, Inc., Agents
26 Broadway, New York
або котрий небудь місцевий агент.

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!
ДЛЯ ВСІХ УКР. ТОВАРИСТВ

що устроюють представлення, забави, демонстрації і пікніки а бажають мати на памятку з життя товариств в Америці зібрані знимки на рухомі образи (motion picture) з українськими написями і по дешевих цінах. На бажаннє товариств можемо показувати Ваші рухомі образці бажаним товариствам. По інформації голоситися особисто або собисто від 5. до 7. вечером.

84,86,89,92

THE SLAVONIC CINEMATOGRAPH COMPANY,
119 E. 7th Street, New York City

НА УКРАЇНУ

Часті їзди величезних кораблів

WHITE STAR

ДО ЧЕРБО І САВТГАМПТОН

Homeric (34,000 тон) May6, June10
Olympic (46,000 тон) May13, June3
Majestic (56,000 тон) May20, June17

Найбільший корабель в світі

Сейчас по приїзді до Савтгемптон пасажири мають полученнє з другими кораблями відїзджаючі впрост до Данціг і Лібави, що забезпечує догідний переїзд і перевіз пакунків.

RED STAR LINE

ВПРОСТ ДО ЛІБАВИ

Великі, вигідні кораблі. Правильні відїзди.

AMERICAN LINE

ДО ЧЕРБО І ГАМБУРГ

Manchuria .....Apr. 26, May 31
St. Paul .....May 3, June 7
Minnekahda .....May 24, June 28
(3-та кляса лише)
Mongolia .....June 21, July 26

Догідне полученнє пасажирів і пакунків до кораблів відїзджаючих до Лібави і Данціг.

Спровадіть Ваших приятелів і кревних з Европи на наших відїзних кораблях. Добрий харч. Вигідні каюти. Гречна услуга. Довідайтеся за наші сприяючі ціни за шифкарти з краю. Пишіть до

PASSENGER DEPARTMENT
No. 1 Broadway, New York
або до місцевих агентів

ВЕСЕЛА БАНДУРА

Повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівів до музичних інструментів і танців

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ

Замовлення посилати до
"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЕКОНОМІЧНЕ ЖИТТЯ А ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ НА ЗАКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Коли переглядати партійні програми (о скілько є) українських і також неукраїнських сторонництв Закарпаття, то найдемо у них характеристичну точку а се: всі вони жадають поліпшення долі селянству в переведенню аграрної реформи. Звчайно дальше над сим не розводяться, бо або не знають як, або не хотять знати. І з тим йдуть в народ та воюють межи собою закидами: не ви хочете для селянина добра, а ми. Се програма і борба, яка можлива лиш в тутешніх не унормованих обставинах. І сеї програми не мож у всіх них поважно брати.

На такі їх концепції склалися ось такі причини:

Історичні факти доказують, що український елемент Закарпаття, як граничний форпост етнографічної української цілости мусів переходити тяжкі тертя зі сусідними чужими йому національностями і безпомічний мусів поволи уступати їм, посуваючися в зад з полудня на північ, доки не оперся о свої недоступні чужим впливам Карпати. Там вже цемов закаменілий видержував упрямо найтяжші денаціоналізаційні бурі аж до хвилі революції. Карпати, значить, були для Українців закарпаття чимсь необхідно конечним до життя. Дійшло до того, що майже рівночасно з підніжам Карпат йде етнографічна лінія, дальше на захід за нинішньою Підкарпатською Русию закручується в гори.

Підкарпатська Русь є днесь в чотири пятих частинах гористою, а в одну пяту части лежить на рівнині. Зрозуміле, що комунікація тут з природи дуже утяжлива, а ще до того занедбана мадярською владою. На її простір 12.500 кв. кільометрів є всего 600 кільометрів зелізничої дороги. Се виходить 1 кільометер на більше як 20 кв. кільометрів простору. В то є вчислені бічні вузкоторові зелізниці лісові, які займають досить поважний бо около 15%. Не о много більше є мурованих доріг, бо около 2.000 кільометрів, отже 1 кільометер на 6 кв. кільометрів. Сіть телеграфічна і телефонічна пошнрилася значно доперва в часі війни. Про водну комунікацію не було й мови, бо се ріки гористі, спосібні хиба на сплави дерева. Тож не диво, що український елемент в таких обставинах — виключно більш образований елемент підлягав дуже слабо мадяризаційним впливам.

Але убожів. Торговці, промисловці, ремісники а не менш урядники, за ними знов більша частина духовенства помадярщилися.

Лишився упертий селянин. Та його безпомічного, неосвіченого обдирали з усіх сторін. Майже кожне село має в руках доку менти, які свідчать о тім, що держава, Жид чи пан відбирали від них громадські та приватні добра, пасовиска, ліси, поля підступом, насильно чи дорогою „законного права". Мадярська статистика з 1914 року виказує, що на сих частинах з яких утворена днесь П. Русь, мали власники великої посілости (висше 100 кат. мг) 60% землі, то є 1,107.448 гектарів, а дрібноземельні 40%. Межи власниками вел. посілости майже нема Українців. За те межи дрібноземельними є дуже много Жидів, Мадяр, Румунів та Німців так що руські селяни посідають до 25% цілої землі, а може й менше. Найбільше землі має держава, бо 322.471 гектарів, то є одну четверту часть цілого простору П. Русі. Граф Шенборн має около 133.000 гектарів. Оба мають одну трету часть простору (38%.) Половина земельного простору підпадає після чеського закона про земельну реформу до розділу дрібноземельним. Сі числа є яскравим доказом, який голод на землю панує в П. Руси, де 65%. населення творять Українці. Але дальші цифри ще більше говорять: 579.600 гектарів—48.3% цілого простору се ліси. З них заледво 10% громадські і жупні, а решта инші в тім самих державних 56%. Лісів в велянських приватних руках майже нема.

Характеристичне, що землі найбогатші, найбільш плодовиті та послідні збоча гір пригожі на винниці найшлися в більшости в руках неукраїнських.

Мадярська економічна політика стреміла сцентралізувати весь деревний промисел як впрочі мвзагалі промисл в центрах краю, а в горах оставляти для населення ті перші найгрубші приготовання дерева на транспорт до фабрик. Днесь майже нема тут фабрик меблів, хемічно-деревного промислу ні инших крім декілька тартаків. (Про промисл инший не зільничо-лісовий скажемо на иншім місці). Серед таких обставин був селянин змушений іти з гір на доли мадярські шукати сезонових пільних робіт за зерно, або виїжджати до Америки.

З хвилею перевороту се все урвалося. Границі замкнено а селянин-робітник змушений до безробіття й голоду. Се мусіло дати товчок до агресивности в жаданнях за аграрною реформою, се викликало ще одно: Майже всі політичні партії, свої і чужі, які би вони ціли не мали, висувають наперед гасло оборони селян і під тим плащом перепачковують свої задушевні ціли. А вже усі т. зв. „руські" держаться того часла. І мадярська Камінського (орган її Карпаторуській Вєстник) і чеська Хлопека-Балога (Село) і руссофільська Гогатка (Русская земля) і ті инші без органів, як прим. автономна Мачкош-Ючочко, карпаторусска Бескида, не давно відірване від Гагатка усі вони хотять опертися на селянству з тою самою для них програмою, лиш з иншими додатками національно-політичного характеру. А народ незорієнтований зачинає тут і там на зборах голосно піднимати питанне: Коли вже раз ті пани межи собою погодяться!? Як не погодитеся ви, погодимо все ми селяне! З тим усіх мусить воювати попри власну програмову роботу обі українські партії „руськоукраїнсько-хліборобська" і „руська соціялістична", в обороні національного престіжу в рідньому краю.

Ортодокс.

ЗАЧНІТЬ ТЕПЕР КУПУВАТИ
MAGNOLIA
і
STAR MILK
І ЩАДІТЬ ПРЕМІЙОВІ КАРТКИ НА ЦІННІ ПРЕМІЇ

Пішліть на котру небудь адресу на противній стороні премійової картки по ілюстровану премійову лісту.

„Виплатиться щадити премійові картки".

БАЛТИЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ

ВПРОСТ БЕЗ ПЕРЕСІДАННЯ З НЮ ЙОРКУ ДО:

ГАМБУРГ .....3 кляса $103.50
ДАНЦІГ ..... „ „ .....$106.50 } і $5 податок
ЛІБАВИ ..... „ „ $107.00

ЗНАМЕНИТІ КОРАБЛІ-ДВОШРУБОВЦІ ВІДПЛИВАЮТЬ
„ЛІТУЕНІЯ" - - - - - - 3. МАЯ
„ЛАТВІЯ" - - - - - - - 10. МАЯ

Також новий пряма лінія між Лібав — Данціг — Галіфакс, Канада.

Зарезервуйте місце у наших уповажнених агентів у вашому місті, або
BALTIC AMERICAN LINE, Inc., Gen'l. Pass- Agents, 9 Broadway, New York, City.

ФРАНЦУСЬКИЙ ГОЛОС ПРО СПРАВУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Пишучи про генуенську конференцію, французький місячник „La Revue Contemporaine", нотує, що порушена на ній будже також справа Східної Галичини. Справа та була недавно предметом виміни думок між Лондоном і Парижем. Висліддом того є переконанне, що в інтересі европейського мира лежить погодженнем польсько-українського спору. Способом до того було би утворенне буферової держави між Польщею і радянською Україною. По думці свого місячника, Варшава не займає здецидованого ворожого становища супроти такого погляду і можливе є навіть, що вважала би за успіх почесне для обох сторін компромісове полагодженне. Але як у польсько-литовському так і в польсько-українському спорі сей компроміс мав би опиратись на федерацінній (?) основі.

YONKERS, N. Y.

Заходом **тов. Подільська Сич**, від. 8 У. Н. Union в Yonkers, N. Y. відбудеться **ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ І БАЛЬ в неділю, 23. цвітня б. р.** В концерті возьме участь добре знана на сцені ся Мария Корнь і її добірна українська пянітка та цілий Український Хор ім. Лисенка, під управою диригента Мих. Фатюка, в Prospect Hall при Vista Ave. Початок точно о годині 4-ій по обіді. Вступ 50 цент. Запрашається всіх до численної участи. 89-91

С. Пилипишин, секр. тов.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок
"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ДОБРІ!
КУПУЙТЕ ЦІ 10¢
ПАПІРОСКИ І ЩАДІТЬ ГРОШІ

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА.— СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ" 83 ГРАНД СТРІТ, ДЖЕРЗИ СІТІ Н. Дж.

ВЕСНА В СТАРІМ КРАЮ

Чи Ви задумуєте відвідати Вашу стару Вітчину сеї весни або в літі?

Зворотна їзда там і назад протягом шість місяців дозволена.

Як задумуєте їхати, оплатиться Вам перше зголоситися до нас заким поробите приготовання. Ми можемо вислати Вас на найліпших кораблях, заопікуватися Вами аж до відїзду — дістати пашпорти і т. д. словом ми зробимо що потрібуєте для безпечної і вигідної подорожи. Департамент подорожуючих отворений денно до 6 год. вечером. — Суботи до 8.30 вечером.

"SCRANTON LARGEST BANK"

„ПІД ДЕРЖАВНОЮ КОНТРОЛЕЮ".

FIRST NATIONAL BANK
SCRANTON, PA.

Листовні зголошення за шифкартами, замовленнями місць, полагоджуємо сейчас.

НА УКРАЇНУ

Часті їзди величезних кораблів

WHITE STAR

ДО ЧЕРБО І САВТГАМПТОН

Homeric (34,000 тон) May6, June10
Olympic (46,000 тон) May13, June3
Majestic (56,000 тон) May20, June17

Найбільший корабель в світі

Сейчас по приїзді до Савтгемптон пасажири мають полученнє з другими кораблями відїзджаючі впрост до Данціг і Лібави, що забезпечує догідний переїзд і перевіз пакунків.

RED STAR LINE

ВПРОСТ ДО ЛІБАВИ

Великі, вигідні кораблі. Правильні відїзди.

AMERICAN LINE

ДО ЧЕРБО І ГАМБУРГ

Manchuria .....Apr. 26, May 31
St. Paul .....May 3, June 7
Minnekahda .....May 24, June 28
(3-та кляса лише)
Mongolia .....June 21, July 26

Догідне полученнє пасажирів і пакунків до кораблів відїзджаючих до Лібави і Данціг.

Спровадіть Ваших приятелів і кревних з Европи на наших відїзних кораблях. Добрий харч. Вигідні каюти. Гречна услуга. Довідайтеся за наші сприяючі ціни за шифкарти з краю. Пишіть до

PASSENGER DEPARTMENT
No. 1 Broadway, New York
або до місцевих агентів

В. Будзиновський.

„ПШЕДМУРЖЕ".

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи")

(Продовженнє).

В історії Польщи був один случай, що шляхта українських земель не лиш зібралася, але й пішла до воєнного табору. Се було в р. 1649. Чи в тій шляхті пробудився нагло лицарський дух, що так одностайно вхопила шаблю і пішла на фронт?... Се небувале „геройство" пояснить нам ось що: Козацькі відділи з великою силою збунтованого хлопства заганялися тоді у всі закутини українських земель, брали приступом панські двори, вирабовували їх, панів вирізували. Панські піддані помагали їм. Шляхтич, що лишився дома, тратив все своє добро, тратив життє. Тому то шляхта брала на вози сріблo й золото і з тим втікала до го не мож було взяти з собою польського табору. Все те, чо до табору і родину уміщували в оборонних замках. Не битися з Хмельницьким бігла та шляхта! Вона до воєнного табору втікала, де надіялася, що під охороною німецьких затяжків буде безпечнійше, ніж дома. Доказом того є мале число війска, яке шляхта поза ополченнєм поставила до війни з козаками.

За примір возьмім землю Перемиську, в котрій подиноикі пани, як один ішов на одного, мали по 200, 500, 1000 і 2000 вояків. Коли тепер треба було іти не на рабунок, але спасати „ойчизну", вся шляхта Перемищини поставила тілько 3 гусарські і 2 піші хоругви по 100 людий. В р. 1651, коли вже такого бунту хлопства не було, остит і той воєнний запал шляхти. На соймику у Вишни шляхта каже, що „служити ойчизне за даром і своїм коштом ніхто не думає". В Перемищині лише один Андрій Фребро поставив своїм коштом сотню кінноти, але з нею поїхав не на фронт, тише в посольстві до Семигороду. Ополченнє, яке вирушило до табору, мало тілько сім сотень.

В р. 1653 король плачеревними сльозами в університах і нарікає, бо на його зазив, щоби землі спасали ойчизну і скликали ополченнє, деякі соймики ухвалили, що шляхта не рушиться з воєводства, поки головні воєводства не випередять і своїм походом не минуть їх; деякі воєводства не ухвалили ніякого походу, чим в инших воєводствах загальмували охоту". Шляхта Сяніцької землі взагалі викрутилася від походу, поставивши 100 затяжців. Пізнійше зробила те саме шляхта землі Галицької.

В р. 1656 гетьман Потоцький грозить, що як перемиська шляхта не стане в обороні краю, то вишле на неї затяжців-чужинців. Тоді шляхті загрожено інфамією: утратою всяких прав, маєтків і життя. Вислід того був такий, що ціле Руське воєводство поставило армію з — 846 людий. Заборона шляхта мала станути дня 4. мая під Любачевом; не станула. Король покликав її під Люблин; не прийшла. Король заклинає „валечне" лицарство зібратися під Н. Санчем — голос вопіющого. Король загрозив, що на шляхту прийде „щось остре"... І се не помогло. Аж коли був загрожений сам Перемишль, шляхта перемиської землі зібрала на його оборону 101 вояків. Ополченнє зібралося аж під осінь р. 1657 в силі... 300 шляхтичів з Сяніччини і Перемищини. До воєнного табору „лицарство" не дійшло!

Коли вже по дуже тяжкім поході шляхоцьке ополченнє зайшло щасливо до табору, то на першу вість, що Татари чи Турки вже наближаються, пани шляхтичі один по одним щезають, бо кождого кликала домів якась „дуже важна справа". В таборі лишалися тілько голоті отамани з чужинцями-затяжцями і силоміць забраними та на драгонів і райтарів вимуштрованими українськими хлопами.

В р. 1657 польський отаман Чарнецкі візвав університам старостів, щоби „тих, що від своїх хоругвів соромно втікали, вязнили, відсилали коронному гетьманови або йому, або й самі карали на горло". В р. 1660 коронний гетьман Потоцький клеймує „таких товаришів, що ховаючися від воєнних оказій, зухвало виїхали з війска і тоді, коли треба було робити лицарську повинність, покинули короля". Се втеча шляхти була така масова, що розяренний гетьман казав чурам (не шляхті) приводити до него тих панів, що не хотіли іти до війска; і як би пан боронився, щоби його як ворога вбили. За се чура лишиться під хоругвою на місци свого пана.

Чванитися Польща великими отаманами, великими побідами. Коли близше придивимося тим отаманам, то побачимо, що в їх жилах нема й ні краплі польської крови. Під Грінвалдом отаманували Ягайло і Витовт — оба чистокровні Литовці. В жилах литовського гетьмана Ходкевича також не плила польська кров. То була кров українська. В жилах Костюшка плила кров білоруська, змішана з українською. Його предок, „пан Костюшко з Серник" був в р. 1658 сотником пинським полку козачім під полковником Константином Виговським.

Як між отаманами Польщі, що деколи виграли який бій, був хто з чистого польського роду, то виграний ним бій ще далеко не доказ, що то побідила його хоробрість, чи його отаманський розум. Кожду, Польщиню виграну більшу війну виграла мужва литовська або українська, або й таки цілком чужа — німецька. Польща висилала до бою лише німецьких затяжців, побраних до польського війска українських хлопів і помічне литовське, чи козацьке лицарство. Польське лицарство лише бенкетувало в таборі і загортало овочі побіди здобутої кровю непольської мужви.

Які то герої-лицарі були шляхтичі польські, ті цеглі преславного пшедмуржа християнства і який був простий хлоп український, коли його взяли до війска і вимуштрували, сідчать спомини двох учасників бою з Турками під Парканами. Початок сего бою був для Поляків нещасливий. Коли Турки ударили на короля Собєского, то все його війско дало ногам знати. Всі втікали мові навіжені, так що й короля покинули Туркам на поталу. Коло него лишився тілько, якийсь Черкес і конюший Матчинський. Король був дуже грубий, отже кінь під ним зменшився і зачав приоставати. Турецька погоня наближалася до них щораз більше. До шляхтичів, що утікаючи, минали їх, Матчинський кричав: „Мосці панове! Бачите, хто тут! Зупиніть коні, спасайте короля!" Ніхто не задержався. Одні відповідають: „І нам життє миле!" Другі ще гірше, бо „недостойно" (від матери). Всі гнали вихром дальше, думаючи тілько про себе. В сій найтрізнійшій хвили, коли король вже чув сапанне турецьких коний, минає його райтар (український хлоп). Матчинський кричить: „Пане райтар, зупини коня, спасай нас!" Райтар в одну мить осадив коня і станув за королем. Турок зі списом садить на короля. Райтар повалив Турка вистрілом з бандолету. Коли ту два инші Турки. Райтар стоїть мурон. Зчепився з ними. Чути вистріли, бренькіт шабель — король втік цілий. Що сталося з райтаром, ніхто не знає. І не можна було провідати його імени. Очевидно погиб... Собєскі, як висапався, мусів бути страшно одушевлений лицарскістю своєї польської шляхти... польським пшедмуржем Европи!

Як би польська шляхта була справді лицарським народом, як би взагалі думала про боротьбу з бусурменським світом; як би Польща хотіла бути „пшедмуржем", охоронним валом Европи, то в р. 1429 майже вся християнська Европа була би звалилася на Турка. Тоді був у Луцьку зїзд монархів: а. князя московського, німецького цісаря, короля польського, короля данського і инших. Радили над війною проти Турків. До війни не прийшло, бо противилося „пшедмуже" Европи і християнства.

Польща не помогла Данковичеви, що в рр. 150-их хотів замками на Дніпрових порогах загородити кримський орд дорогу на Україну. Славний герой української козаччини, князь Дмитро Вишневецький (Байда) організував в рр. 1550-их запорожське, козацтво на те, щоби при помочи Литви, Польщі і Московщини знищити кримську орду і Европу на віки увільнити від тої небезпеки. До свого пляну Байда позискав лише Московщину. Литва і Польща, що тоді вже мали спільного короля, не яише не дали Запорожцям ніякої помочи, але це й керинили способом дуже не лицарським, способом — польським. В р. 1556 польський король Жигмонт Август вислав Байді дарунки і просив його, щоби на якийсь час приїхав до него. Король хотів тоді Байду силоміць задержати у себе і на його місце післати когось такого, що з Татарами жив би в добрій злагоді. Король писав також до литовського ведьможі Радивила, щоби як найскорше вихитрив Байду з Запорожа. Але Байда не дався здурити. Він знав, з якою породою має діло. Він дальше бореся з Кримом при помочи одної Московщини. Але сили одної Москви були за слабі, щоби без помочи Литви і Польщі кримську орду цілком знищити, або з Европи викинути. Байда мусів розпочати війну залишити.

Про сю польсько-бусурменську дружбу, про рабську покору Польщі супроти Туреччини знав цілий світ. Коли цісар Рудольф II. (1576—1612) організував союз до боротьби з Турками, загадав також приєднати Московщину і Запорожє. Робив се в як найбільшій тайні перед Польщею, бо знав, що Польща всьо покеринить, або й про все сповістить султана. Польський посол в Криму, Бронський дістав був таку доверочну інструкцію з 4. цвітня 1578: „Що до Запорожців, то приказали київському воєводі зігнати тих лотрів. Отже нехай також хан зажене їх по своїм боці з берегів Дніпра. Ми також приказали всім пограничним старостам не переховувати їх, але тих лотрів, скоро котрого спіймають, горлом карати. Вже й добрий початок вигублення тих Запорожців стався, бо люди брата нашого у Волощині бють їх, так що там лишилося їх чоло"... Чи була би можлива така інструкція, коли би Польщі справді хотіла бути „пшедмуржем"?!

При кінци р. 1579 король перевів на соймі ухвалу, котра польським урядам на Україні давала широке право карати „своєвільних" людий нешляхоцького роду, що „турбують згоду з Турками, Татарами, Волохами". Шляхтичів мав за се судити надворний королівський суд і засуджувати на горло".

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ШИФКАРТИ
ПОТАНІЛИ

СТАРОКРАЄВІ СПРАВИ
ПАШПОРТИ
КАРТИ КОРАБЕЛЬНІ
ПЕРЕСИЛКА ГРОШИЙ

РОДИМЦІ! Заки віднесетесь до фірм, котрі іменуються Українцями тільки длятого, що мабуть роднаись на Україні, або до таких, що заборгато обіцюють, удайтесь устно або писемно до знаної Вам від літ ПРАВДИВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НОТАРІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ, яка находиться у власнім будинку і полагоджує висші згадані справи найтаньше, найскорше і під повною гваранцією.

T. J. HRYCEY & CO.,
329 S. 4th ST., PHILADELPHIA, PA.

ХОЧЕТЕ ІХАТИ ДО КРАЮ

СКОРО, ВИГІДНО — ЯК ПЕРЕД ВІЙНОЮ?

Посилаємо наших пасажирів найліпшими і найскорійшими шифами, на:
ГАМБУРҐ, БРЕМЕН, ҐДАНЬСК, РОТЕРДАМ, АНТВЕРП, і инші порти.

Даємо колійові тікети на жадане, до: Освенцима, Кракова, Перемишля, Львова, Станіславова, Тернополя, і инші місцевости.

На шифах вигідні місця в окремих каютах на 2, 4, або 6 осіб для фамілій-екстра фамілійні каюти. Сначне, краєве їдженє, гречна обслуга на шифі, цілий шифкарт дуже умірковаиий.

Наш аґент в Ню Йорку заопікуєсь Вами і пакунками аж до Вашого відїзду. Помагаємо при виробленю пашпортів.

Посилаємо до краю гроші скоро і безпечно, полагоджуєм всякі старокраєві справи, приймаємо грошеві депозити і платимо три процент.

Приходіть або пишіть до:

BOSAK STATE BANK
SCRANTON, PA.

ПОЗІР! ПОЗІР! ПОЗІР!

ДОЛЯРИ ДО КРАЮ

пересилаємо так, що в краю виплачують переслану суму ДОЛЯРАМИ.

ШИФКАРТИ до краю і з краю на всі лінії, по компаніяних цінах.

СТАРОКРАЄВІ ДОКУМЕНТА І СПРАВИ.

По близші інформації пишіть або приходіть до:

Standard International Agency
(на місце AMERICAN UKRAINIAN EXCHANGE)
30 EAST SEVENTH STREET, NEW YORK, N. Y.
Володимир Київшький, управитель.

Григорій КУНАШЕВСЬКИЙ

ПРЕДСТАВИТЕЛЬ ВСІХ КОРАБЕЛЬНИХ ЛІНІЙ.

Шифкарти на всі найвигіднійші Кораблі.

Старанна опіка для родин.

Родимці! Бажаєте святкувати в краю надходячі СВЯТА, старайтесь замовити собі місце до відїзду, поневже число відїжджаючих з кождим днем зростає.

Бажаєте вислати грошеву поміч оставшій в краю рідні, висилайте її сейчас, щоб рідня Ваша змогла в час еще на СВЯТА таку отримати.

За всякою порадою повинні відвестись повним довірєм до знаної Вам старої фірми, где все полагоджують точно і ретельно

G. KUHASHEVSKY, 179 E. 3rd ST., NEW YORK, N. Y.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА.

ВИКАЗ КАСОВИЙ МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ У. Н. СОЮЗА
від 30. вересня 1920 р. до 31-го грудня 1920 р.

	ПРИХІД		РОЗХІД				
		Платня	Видатки адмін.	Виплати посмерт.	Інші і подор.
Жовтень	$1.602.32	$ 475.55	$100.00	$13.55	$275.00	$ 87.00
Листопад	997.16	156.14	100.00	33.64		22.50
Грудень	1.201.96	450.46	100.00	13.46	325.00	12.00
Разом	$3.201.44	$1.082.15	$300.00	$60.65	$600.00	$121.50

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Готівка з кінцем 30. вересня 1920 р.	$16.473.55
Від 1. жовтня 1920 до кінця 31. грудня 1920 прийшло	3.201.44
	$19.674.99
За той сам час виплачено	1.082.15
Готівка з кінцем 31. грудня 1920 остає	$18.592.84

	ПРИХІД	РОЗХІД	Посмертні виплати	Платня робітника	Друки	Адміністрація	Праці коло реформи	Інвентар	Друкарня	Бонди
Січень	$ 1.049.61	$ 1.362.37		$ 100.00	$	$ 12.37	$1.250.00	$	$	$
Лютий	1.501.49	500.62	300.00	100.00	77.00	23.62				
Марець	1.043.72	244.34	125.00	100.00		19.54				
Цвітень	1.023.61	5.252.02	25.00	100.00		2.02	125.00			
Май	1.252.93	383.00	200.00	125.00	58.00			5.000.00		
Червень	1.145.79	981.78	850.00	125.00		6.78				
Липень	1.142.00	3.363.57	200.00	125.00	23.75	14.82				3.000.00
Серпень	1.098.05	296.50	100.00	125.00		11.50	60.00			
Вересень	1.162.24	1.142.75	525.00	125.00	472.75	20.00				
Жовтень	1.169.11	325.00	200.00	125.00						
Листопад	1.137.29	134.00		125.00		9.00				
Грудень	1.222.50	615.25	250.00	125.00	200.25		40.00			
Разом	$13.948.34	$14.601.40	$2.775.00	$1.400.00	$831.75	$119.65	$1.435.00	$40.00	$5.000.00	$3.000.00

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Готівка з кінцем 31. грудня 1920 р. була	$18.592.84
Від 1. січня 1921 р. до кінця 31. грудня 1921 прийшло	13.948.34
Процент від часового депозиту	307.04
Разом	$32.848.22
За той сам час виплачено	14.601.40
Готівка з кінцем 31. грудня 1921 р. остає	$18.246.82
Гроші суть уложовані: На чековій книжці	$ 5.587.78
На часовім депозиті	12.659.04
На бондах	3.000.00
Разом	$21.246.82

До пописцього справоздання рахункового позволю собі подати, що о скілько позволяє час вечерами та недїлями, старались відвідати хоч найбільшиі відділи в околиці, виголошуючи відповідні бесіди, заохочуючи до організацийної праці, зміцняючи цілу організацію та відповідаючи на ставлені запити в ріжних справах організацийних.

СПРАВОЗДАННЄ ГОЛОВ. КАСІЄРА У. Н. СОЮЗА.

Вп. Головний предсідателю, шні і панове головні Урядники У. Н. Союза:

Щоб Вам не забирати дорого часу з описля місця в органі, а не буду повторяти довгих шпальт цифр і рахунків які вже подав голов. фінансовий секретар У. Н. Союза, а які з конечности повторить еще хоч може у відмінним уложенню Контрольна Комісія У. Н. Союза, хочу лишень зазначити, що реформою Молодечого Союза і моє діловодство як головного касієра поширилося на інкасоване вкладок наплиаючих до Молодечого Департаменту У. Н. Союза, що рівнаєсь майже подвоєнню моїх обовязків наданих Союзу конвенцією. Діловодство головного касієра я старався виконувати після закона організації та вказок влащої і державної контролі. Справоздання моє ограничую на освідченню, що стан головної каси У. Н. Союза дякою годиться з тим що у своїм справоздання подав головний фінансовий секретар.

ВОРОГИ.

„Дядечку, дайте на хліб"!

Ранок. Мороз. Повітре гостре, як бритва окутувало міські доми і пусті вулиці. Чорні ліхтарі як щілини в сніговій стіні зівали в далі. Десь заскрипів сніг, стиг, вийшов сторож і став замітати вулицю. В другому кінці вулиці біля зачинених дверий з червоною печаткою, нанизувався рядочок чорних постатей, що вибігали із бічних уличок, скрипіли снігом і зупинялися під зачиненими дверма. Одні, закутавшись в ковдрі, стояли тихо, бережучи свої черги, другі скакали по снігу, били руками об боки, тупцювали. Одні кашляли дж гомін йшов по пустому місті, другі сопіли простуженими, грудьми, як би стонудові сани терлися по снігу.

Час йшов. На вулицю виходили частіше люди, кашляли і мчалися кудись, кожен в свою. То з клунками, то голіруч, то з саночками. Торговці тягнули свої товари, хлопчик вибіг з папіросами, ґазетчик крикнув: „Сьогоднішня ґазета". Народ заметушився: на службу, на базар.

Із темно вулиці вибіг хлопчина. Сірачина на йому висіла тороками, сорочечки і не видно було, видніли голі руки, підперезаний грубим шнуром, на ногах величезні кулі намотані із мішків і пообвязувані шнурками. Він, посуваючи тими кулями по снігу, сам сунувся наперед. При тому він колихався на всі боки, а вмісті з ним і безліч шнурочків і шматків його одежини, що звисали на йому з усіх сторон. На голові торчала чорна, порвана шапка, що придавлювала неслухняне волосся, яке так і стреміло в усі боки.

Замітивши проходячого, він підбігав до його і скиглив жалібним голосом: „Дядечку, дайте на хліб"! Але прохожий ховав носа в ковнір і пер наперед себе. А хлопчина сував далій своїми мішками до слідуючого прохожого.

— „Дядечку, дайте на хліб"!

Але прохожих проходило багато, один за другим, а простягнена рука із купи лахміття тремтіла все ще порожня. Хлопчик підбігає до кождого помимо ідучого, ставав, лебедів тихим голосом свое монотонне прохання і посувався далі. Він знав, що нічого не дістане, але пробував; а може? А де пробував, бо їсти так хотілося! В його губи писнили, личко зблідло і покрилося малесенькими прищиками од вітру і холоду. Рука посиніла, була холодна, як сам мороз. Коли вже не було сил держати витягненою одну руку, він ховав її в безліч шматків його одежі і витягав другу.

— „Дядечку, дайте на хліб"!

В черзі.

Так добіг він до черги. Двері в магазині були вже відчинені і червона печатка валялася на вулиці. Він посунув мішками по блискучій печатці і впалив сумні очі в замерзле скло дверей. Двері розкилились, виходили люди.

— „Дядечку, дайте хлібця! кинувся він до їх. Бо в них рукав був хліб, справжній, житній, пухкий, чорний, смачний хліб.

Але чоловік, що на його хлопчина напався, підняв хліб високо в гору і твердо, певно, бистро пішов своєю дорогою.

— Дайте, дайте, хлібця шматок! пригадав хлопчина до другого. Він хватав чоловіка з хлібом за руки, скиглив, благав, хотів звернути його увагу на себе і накінець звернув.

— Убирайся к чортовой матери! — гукнув той і подивився на голодне старченя такими очима, що дитина замовкла зразу. Але запах хліба, але видпухлої мягкоти дурманив йому голову, що він валився з ніг.

— Дайте, хлібця! — кинувся він до третього, до четвертого, але всі вони йшли бистро помимо, випувато дивилися на голодну дитину, на невеличкий шматок свого хліба і ніяково втікали далі; стидно їм було і людей і дитини і себе. Що-ж: шкода дитини, але шкода і хліба. І мчалися бистрше додому. А хлопчина припадав до пятого, десятого; і все тех саме.

Хтось кинув йому окрайчик. Хлопчина схватив і за два рази не жуваючи, проковтнув його. Але проковтнувши він почув такий голод, що аж горло здавилося в його і в очах зовсім темно стало. Він захитався і замалим не впав на сніг. Але в туж хвилю вийшов із магазину чоловік із хлібом і хлопчина заскиглив:

— Дядечку, дайте хлібця!

Але дядьки йшли один за одним і даремне хлопчина підбігав зі своїми кулями із шматтями. Даремне чіпляв він руками, його одштовхували, він залишався без хліба. Накінець він впав на сніг і заридав.

— Дядечку, дайте хліба.

Але люди проходили старачючись його не помічати. А тимчасом пинабігало богато ще таких, як він і стали також припадаті до тих, що виходили з хлібом:

А перший хлопчина ревів, тер грязними кулаками заплакані очі і тремтів од холоду в пропасниці.

Нахабне старченя.

Із магазину вийшов чоловік із цілим хлібом. Але на хлібі лежав малесенький шматочок. Хлопчина, побачивши той шматок, подумав, що це певно йому попадеться. Коли чоловік із хлібом випутався із зграї старченят, що його обступили з жалібним: „дайте хлібця" і чипчикував вже по дорозі, хлочина схопився із землі і побіг невздогін шматочка хліба.

— Дядечку, дайте шматочок хліба!

Але дядько йшов мовчки далі.

— Хлопчина не залишався.

— Дядечку, дайте шматочок хлібця!

Чоловік з хлібом йшов не оглядаючись; ніби не чув голосу малого старченяти. Він певний був, що старченя накінець залишиться. Але старченя не думало залишатися. Голодній дитині видалося, що хтось так рішив, що той шматочок маленький біля цілого хліба, то саме для його. І він його напевно дістане, тільки треба гарно попросити дядька. І тому хлопчина постановив бігти за тим чоловіком аж до дому, аж поки той шматок хліба, що для його-ж, він не дістане.

Дядько прислішив ходу. Але хлопчина, тягнучи, за собою важкі кулі, з мішків бігі за дядьком, не лишався. Йому страшно було, що загубить той шматок хліба, що для його призначений, що його. Чим дядько скорійше йшов, тим густійший піт виступав в хлопчини на лиці. Вже й холод пройшов. Наздогонивши дядька він висловив ясніше свое прохання.

— Дядьку, дайте той маленький хліба шматок.

Але дядько розсердився, що старченя ще сміє розпоряжатися його хлібом. Розказувати, який саме шматок він повинен дати.

— Одстань к чорту! — гукнув він хлопчині

Хлопчина трошки припинився, але все таки бігі за хлібом. Так пройшли вони декілька вулиць. Нараз хлопчина побачив, що хліб завертає у двір. В хлопця тьохнуло серце. Його шматок пропада. Він підбіг до самої руки дядька і хватив за неї.

— Дайте шматочок хлібця! — і заголосив.

— Нахабне старченя! — крикнув чоловік із хлібом, штовхнув хлопця в сніг і зник за воротями у дворі.

Вороги.

Як хлопчина піднявся зі снігу, він не знав куди іти. Він був десь за городом. Тому, що по одну сторону був ряд дворів, а по другу — прослався степ. Хлопчина утер сльози і пошкандибав дорогою. Їсти хотілося йому страшенно. Він узяв шматок дежини і жував його зубами. Трохи втишив голод, але коли переставав жувати ому ще більше хотілося їсти. В голові шуміло і дзвенило, немов там ковалі кували.

Їсти, ой, їсти! — застогнав він.

В рові загарчала собака. Хлопчина злякався й зупинився. Глядить: в рові лежить здохла коника, а собака обгризала стегно, і, витягала кишки із живота. Побачивши хлопчину, загарчала і не випускаючи мяса із зубів, думала чи можна безпечно продовжувати цу, чи це воріг надійшов.

Це був воріг.

Побачивши мясо і собаку при іді в його мелькнула думка: їсти! Можна наїстись! І хвативши камінь шпурнув ним в собаку. Собака гавкнула і незадоволено отбігла од здохлятини. А хлопчина припав до черевного стегна коняки і став рвати її руками і одкусувати зубами. Його очі блищали, руки тремтіли, він увесь трепетів, ковтав мясо не жуваючи. Він їв!

Собака одбігла оддалік, присіла і дивилася завидно, як хлопчина подіав її їду. Вона чека коли хлопець насиститься і можна буде й далі сотати кінські кишки. А хлопчина рвучи мясо теж поглядав із коса на собаку, бо боявся, щоби вона не кинулась на його. Він розумів, що одняв в собаки її їжу і тому він із нею— вороги.

Катеринослав, Україна, березень, 1922.

Атаманюк Василь.

NORTH GERMAN LLOYD

Дво-шрубові кораблі
ДО СХІД. ГАЛИЧИНИ
в кабінах або 3. клясою
NEW YORK — BREMEN.
S. S. Nastrom.....25. цвітня
S. S. York.....10. мая
S. S. Seydlitz.....24. мая
і що другу середу.
Замешнта обсуга. В 3-тій клясі вигідно замикнучися покої з 2, 4 і 6 ліжками. По близші інформації голоситься до котрого нибудь льокального агента або
NORTH GERMAN LLOYD
18 PEARL ST., NEW YORK

РЕКОРДИ І УКРАЇНСЬКИЙ СКЛАД МУЗИЧНИЙ

В нас можете набути ріжнородні інструменти музичні та ґрамофони Columbia, Victor, Grandbe, Pathe і Castle. Також можете набути українські рекорди Columbia, Victor і Okeh. Ціни дешевші як деинде. Просимо спробувати а переконаєтесь що по тих цінах Ви не купуєте ніде. Пишіть до:
INTERNATIONAL MUSICAL SALES CO.,
W. Sieroshy, Prop.
116 E. 3rd Street, New York City

ФАРМИ!

НА ПРОДАЖ ДВІ ФАРМИ

в сусідстві недалеко міст і фабрик вовняних та ґузикових. Перша 80 акрів, будинки, 4 штук худоби, 20 кур, 3 свині і фармерські знаряди. Ціна $1800, готівкою $1000. Друга, 350 акрів, на стейтовій дорозі, дім з 9 кімнат, вода зимна і горяча, купальня, стайня, бажан, сарай, курник, кузня, ледівня повна леду. Всі фармерські знаряди і машинерія, 8 штук худоби, 75 акрів до управи, 164 насовжно огородженого дротом, решта ліс. Поток плине через фарму, малий сад, земля чорнобота, родиться тютюн, цибули і т. д. Є зуз в літі дуже купелевих, збут на все. Властитель Американець, старший, сам оден і мусить продати скоро і тамо, бо не може сам обробитися. На тій фармі все було 40 штук худоби. Вона добра і про двох сильників як моганно в згоді господарити. Ціна $6000, готівкою $1500 або більше. Хто прийде скоріше той набуде цю фарму, а я певний що невжалуєте і подякуєте мені. Я хотів би щоб хтось з наших купив її. Голоситься чим сокриде до:
STANLEY NYCZAY, Stafferdville, Conn
87-91

НЕПОРОЗУМІННЄ З ПАРТНЕРАМИ.

1) Фарма 245 акрів, 125 акрів під управу, дім 17 кімнат, бляя, 6 других будинків, 678 овочевих дерев 18 дійних корів, 3 теліцї, 1 бик, 4 коні, 470 курий, 6 свиний і всі машинерія. Недалеко від міста. Ціна $4.300, $1.900 виплати.

2) 86 акрів, дім на 12 кімнат, 7 коров, 2 коні, 2 свині, 300 курий, близько до стації і міста. Ціна $2.400, готівкою $1.500. 89-91

LOBOR & NOWAK,
274 E. 4th Street, New York City
Tel. Dry Dock 3672.

З ПРИЧИНИ ВИЇЗДУ ДО КРАЮ

спродам цілу шевську робітню або поодиноко чоботи і черевики ручної роботи по дуже низьких цінах. Чоботи від $10.00 до $20.00, черевики від $5.00 до $10.00. Маю також на продаж і шкіру. При замовленнях треба вислати $5.00 задатку і нумер черевиків. Голоситися до:
N. STANISLAW,
113 E. 3rd Street, New York City

ПІДРУЧНИЙ (КИШИНКОВИЙ) КАЛЄНДАРИК
на звичайний рік
1922
в тривалій цираторній оправі.
Ціна 10 центів з пересилкою.
Пишіть на адресу:
"SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

НАЙНОВІЙШІ
КИТАЛЬОГ
КИНЕҐРАФ СТОЧНОГО БАЗАРУ
ВИШЛЕМО КОЖДОМУ
ADROM
SICHOVY BAZAR
64 E. 7-TH ST.
NEW YORK, N. Y.

ДР. АБОВИЧ
Говорить по українськи.
ЛІЧИТЬ ВСІ ХОРОБИ МУЩИН І ЖЕНЩИН.
Урядові години від 9. рано до 8. веч., в неділі до 1. попол.
329 E. 10th St., близько Ave. B, New York City.

ВІД 10. СІЧНЯ С. Р.
ДОК. МЕД. МУСІЙ КАДЕЦЬ
50 ST. MARKS PL. (8th St.)
коло Другої Евені
буде приймати щоденно від 11—1 попол. й 6—8 вечер. У неділі і свята 9—1 попол.
Телефон: Dry Dock 1115.

СПЕЦІЯЛІСТ НЕДУТ МУЩИН І ЖЕНЩИН
СПЕЦІЯЛІСТА ХРОНІЧНИХ НЕДУТ, КРОВИ, ШКІРИ, НЕРВІВ, ЖОЛУДКА І НИРОК.
Порада даром.
DR. ZINS
110 E. 16 ST., NEW YORK
Межи 4th Ave. а Irving Place.
Години від 9. рано до 8. вечер.
В неділі від 9. рано до 4. попол.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
С. М. КАУФМАН, М. Д.
СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ І ВНУТРІШНИХ НЕДУГ І АКУШЕР.
Години приняття: від 9. рано до 9. вечер., в неділі до 4. -попольудни.
111 E. 7th ST., NEW YORK, N. Y.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недути мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
304—2nd AVENUE,
межи 17-ою а 18-ою улицею
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.
Телефон 1382 Stuyvesant

В КОЖДИ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА",

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

По причині виїзду до Европи, хочу **СПРОДАТИ ЦУКЕРНЮ** (candy store) Голоситися від ч. 340 E. 21st Street, New York City. 85-90

НА ПРОДАЖ ГРОСЕРИЯ в добрім положенню межи Американцями. Помешкання разом зі штором. Більше виробленнй, ціна приступна. Продається з причини недуги жінки. Голоситись на адресу: W. NAREPECHA, 721 Henry St., Brooklyn, N. Y. 86-91

ПОТРІБНО СЕЙЛСМЕНІВ.

Коли Ви є невдоволені з дотеперішнім Вашого заняття і хочете увійти в зносини з великою фірмою, дізнаєтеся до: D. W. Dryden, Hotel Carell, Jersey City, N. J., в суботу рано від 10. до 12. години. 85-92

ВАСИЛЬ САРИЧ зволить подати свою адресу до адм. „Свободи", є лист до него. 89-91
Адм. „Свободи".

УКРАЇНСЬКА СПІЛКА ПАТЕНТОВАНИХ ГРАЮЧИХ КОЛИБАЧЬ, КОНИКІВ І РІЖНИХ ДІТОЧИХ ЗАБАВОК.

Отсим подаємо до відома своїм хлопцям, щоби подали свої точні адреси, позаяк будемо висилати кождому його шерп. 88-90

NEW JERSEY MUSICAL ROCKING CHAIRS CO.,
24 Charlotte Ave., Jersey City, N. J.

ПОТРІБНО СЕЙЛСМЕНІВ ДО СПРОДАЖИ ШЕРПІВ.

Ми поширяємо наш інтерес і випускаємо 125.000 додаткових шерпів. Ми потребуємо трох або чотирох сейлсменів на ліберальній комісовій підставі, як також добра нагода увійти в зносини з великою фірмою по скінченю її афінансовання. Голоситися до: D. W. Dryden, Hotel Carell, Jersey City, N. J., в суботу рано від 10. до 12. години. 85-92

ПОЗІР! ПОЗІР! ПОЗІР!
Вже маємо на складі
РАХУНКОВІ КНИЖОЧКИ
до скорого множення, очислювання платні, міри, ваги, площі, поемности і других бізнесових обчислень.
Ціна примірника, оправленого в тверду полотняну оправу 50 ЦЕНТІВ.
Пишіть на адресу:
"SVOBODA",
83 Grand Street. Jersey City. N. J.

$5.25 „H. & R." АВТОМАТИЧНИЙ РЕВОЛЬВЕР ЗА $5.25.

Робучки відбуваються що дня. Як хочете забезпечити себе, не чекайте аж обкраде Вас хто, а замовіть собі наш славний „H. & R." автоматичний револьвер. Тут є нагода що не можна пропустити. Наші славні „H. & R." є гарантовані. Регулярна ціна револьвера є $11.00, однак щоб публика могла його набути, ми знижали ціну до $5.25, так щоб кождий міг його мати.

Наші славні „H. & R." є роблені з найліпшої стали і вистрілюють 6 стрілів за одним наладованнєм. Коли замовите, напишіть чи хочете 22, 32 або 38 калібер, також чи хочете сталевий чи нікльований. Витніть се оголошенє і вішіть до нас з Вашим іменем і адресою та 35 цит. марками на посилку. Ціну $5.25 заплатите коли одержите револьвер. Не відкладайте! Пишіть сейчас! Всі замовлення поза Америкою мусять бути заплачені зворн.

WESTERN ARMS CO., Dept. G. 8.
1330 N. Western Ave., Chicago, Ill.
48w

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
Українські Погребники

Без ріжниці в котрій стороні Шікаго або околиці мешкаєте, телефонуйте до МУЗИКИ і вакоцьіть трупи.
2231 W. CHICAGO AVE.
Тел. Seeley 4252 і West 6557

DR. RICHTER'S "PAIN-EXPELLER"

В хвилю перехолодження, на перші болі ревматизму або нервальгії — ужийте сей сполітаючий домашний лік.
Вимагайте щоб кожда бутелька Pain Expeller яку купуєте мала знак Anchor.
35 і 70 центів в аптиках або
F. AD. RICHTER & CO.,
104-114 S. 4th St.
Brooklyn, N. Y.